

Tézy štátnej záverečnej skúšky z predmetu

„Ekonomické a sociálne aspekty riadenia ľudí v organizáciách“

v študijnom programe II. stupňa „Ľudské zdroje a personálny manažment“
(predmetné oblasti: ekonomická sociológia, organizačné správanie, podniková kultúra).

1. Sociálna charakteristika trhu práce. Sociálny rozvoj a jeho vplyv na situácie na trhu práce. Hodnota práce a postoje k práci a zamestnaniu. Hodnoty spoločnosti a hodnotový systém jednotlivcov a ich vplyv na situáciu na trhu práce. Sociálne aktivity a sociálna politika zamestnávateľov a ich vplyv na situáciu na trhu práce.
2. Peniaze ako všeobecný ekvivalent hodnôt. Peniaze ako sociálny jav. Sociálna podstata peňazí (Georg Simmel). Peniaze a moc. Vplyv peňazí na sociálne vzťahy spoločnosti. Peniaze a sloboda osobnosti. Peniaze a povahové vlastnosti ľudí (extravagantnosť, cynizmus, lakomstvo).
3. Sociálne súvislosti prepúšťania zamestnancov. Sociálne dopady prepúšťania zamestnancov: dopady na zamestnávateľov, prepustených pracovníkov a štát. Dopady prepúšťania na blahobyt obyvateľstva, procesy sociálnej diferenciacie, majetkové pomery a sociálnu štruktúru spoločnosti. Etické aspekty prepúšťania zamestnancov.
4. Náboženské a ekonomické hodnoty v správaní sa ľudí. Súvislosť náboženských a ekonomických hodnôt v správaní sa ľudí. Vplyv etiky protestantizmu na formovanie trhového hospodárstva (M.Weber: Protestantská etika a duch kapitalizmu).
5. Podstata novej (poznatkovej) ekonomiky. Výrobné faktor novej ekonomiky. Posun od práce pri strojoch k tvorivej činnosti na vytváranie inovácií, od pracovnej sily k ľudskému kapitálu. Zmeny v postavení jednotlivých pracovných skupín – tvorcov hodnôt (inovácií) a manažerov. Tvorivá činnosť ako vyššia sociálna hodnota.
6. Sociálna charakteristika poznatkovej spoločnosti. Sociálne hodnoty poznatkovej spoločnosti. Sociálna štruktúra a sociálny status individua v poznatkovej spoločnosti. Význam vzdelávania a rozvoja ľudí v poznatkovej spoločnosti.
7. Sociologická kritika súčasného trhového hospodárstva. Nedokonalosť trhového mechanizmu hospodárstva (J.M.Keynes). Trhové hospodárstvo a sloboda osobnosti - F.Hayek. Individualizmus a honba za ziskom v trhovom hospodárstve (K.Polany a M.Weber.). Ciele spoločnosti a ciele podnikania.
8. Ekonomické dôvody a príčiny prepúšťania zamestnancov. Náklady na prepúšťania pracovníkov. Ekonomické dôsledky prepúšťania zamestnancov: dopady na organizácie, štát, zamestnancov.
9. Vládnutie v organizácii a vládnutie v spoločnosti. Zdroj moci byrokratických štruktúr v organizácii a v spoločnosti. Nástroje vládnutia byrokracii v organizácii a v spoločnosti – normy, pravidla, zákony, tradície, rozkazy a pod. Vládnutie v súkromných a vládnutie vo verejných organizáciách: spoločné rysy a odlišnosti.

10. Podstata trhového hospodárstva. Ekonomické ciele trhového hospodárstva. Sociálne ciele trhového hospodárstva. Zosúladienie hodnôt zisku a blahobytu v trhovom hospodárstve. Teória sociálne orientovaného trhového hospodárstva ako tretia cesta rozvoja spoločnosti (W.Euken, L.Erhard).
11. Neformálne znaky moci a mocenských štruktúr v organizáciách - štýl správania sa, žargón, spôsob komunikácie, oblečenie, drobné predmety, doplnky ako symboly moci a pod. Vytváranie neformálnych znakov moci v organizáciách – účel, zmysel.
12. Podstata byrokracie a jej podoba v modernej spoločnosti. Názory na vývoj byrokracie. Administratívny (byrokratický) a profesijný prístup k organizácii. Formálne organizácie a odcudzenie. Byrokracia a demokracia. Prednosti a nedostatky byrokracie. Budúcnosť byrokracie.
13. Podstata a charakteristika totálnych inštitúcií (organizácií). Pojem totálne riadené organizácie. Totálne inštitúcie podľa Hofmana. Typológia totálnych inštitúcií. Spoločné rysy totálnych inštitúcií. Negatívne javy a procesy v totálnych inštitúciách.
14. Sociálne idey ekonómov 20. st. Teória štátnej regulácie hospodárstva a riešenia problémov nezamestnanosti (J. M. Keynes,). Sociálna štruktúra v ekonomike kapitalizmu (Veblen,T., Schumpeter,J.). Moderné teórie politickej ekonomie (K.Polany). Ekonomika a politika v súčasnom trhovom hospodárstve.
15. Moc ako právo a kompetencia riadiť, rozhodovať a niesť zodpovednosť. Vlastníctvo ako zdroj moci. Politická moc ako delegovaná moc ľudu. Vlastnícka a mocenská zložka ako základ hierarchickej štruktúry organizácii. Mocenské vzťahy v organizácii. Práva, povinnosti, kompetencie a zodpovednosť v organizácii. Vzťahy a závislosti v organizácii. Zdroj moci v súkromných, verejných a spoločenských organizáciách.
16. Formálne znaky mocenských štruktúr v organizáciách účel, zmysel. Rozsah právomoci, kompetencií a ich formálne znaky – erb, hymna, žezlo, vlajka a pod. Konformizmus ako reakcia na moc, mocenské štruktúry a ich vplyv na správanie sa ľudí v organizácii.
17. Podstata a funkcie byrokracie. Ideálny typ byrokracie M.Webera a jeho vnútorné rozpory. Byrokracia a racionalizácia. Analýza byrokratických dysfunkcií (R. Merton, P. Selznick, A. W. Gouldner). Prednosti a nedostatky byrokracie. Byrokracia a demokracia. Budúcnosť byrokracie.
18. Kritéria typológii organizácií. Formálne a neformálne organizácie. Podstata formálnych prvkov v organizácii. Neformálne prvky v organizácii. Typológia organizácií. Typy organizácií podľa jednotlivých činností (odvetví a pod). Organizácia v rámci spoločnosti.
19. Organizácia ako útvar (zložka, systém). Ciele, funkcie organizácie. Formálne pravidlá, normy organizácie. Vzťahy (závislosti, práva, povinnosti) v organizácii. Hierarchická štruktúra organizácie. Formálne pravidlá a normy organizácie.
20. Pojem inštitút v bežnom, hovorovom a odbornom jazyku. Inštitucionalizácia ako súčasť procesu organizácie. Inštitucionalizácia ako proces vytvárania noriem

a pravidiel. Inštitucionalizácia ako proces preberania existujúcich noriem a pravidiel.
Procesy inštitucionálizácie ako vytváranie inštitúcií alebo inštitucionálnych systémov.

Literatúra:

Povinná:

1. Bělohávek, F. (1996). *Organizační chování*. Olomouc: Rubico.
2. Bedrnová, E., Nový, I. & kol. (1998). *Psychologie a sociologie řízení*. Praha.
3. Keller J. (1996). *Sociologia byrokracie a organizace*. Praha: Slon.
4. Krajňáková E. (1999). *Sociologické teórie hospodárstva*. Košice: Olympia.
5. Krajňáková, E., Vojtovič, S. (2012). *Sociologická analýza trhového hospodárstva*. Žilina: GREGOR.
6. Morawski. W. (2005). *Ekonomická sociologie*. 1. vydanie. Praha: Slon..
7. Tyson, S., Jackson, T. (1997). *Organizační chování*. Praha: Grada Publishing.

Odporúčaná:

1. Hayek A.F. (2001). *Cesta do nevoľníctva*. Vydala nadácia F.A. Hayeka.
2. Geist B. (1992). *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing.
3. Jonáš J. a kol. (1994). *Oslava ekonómie*. Nobelova cena za ekonómii. Praha: Academia.
4. Friedmann G. (1967). *Sociológia práce*. Bratislava: Veda.
5. Lisy J. a kol. (1996). *Dejiny ekonomických teórii*. Bratislava: Elita.
6. Mareš P. (1999). *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství.
7. Simmel G. (1997). *Peníze v moderní kultúře a jiné eseje*. Praha: Slon.
8. Veblen T. (2000). *Teoria zahalčivé třídy*. Praha: Sociologické nakladatelství.
9. Weber, M. (1983). *K metodológii sociálnych vied*. Bratislava: Pravda.